

*Ищенко О. А.,
вчитель української мови та літератури
Порозчанської ЗОШ І-ІІ ступеню*

РОМАН «ГОРЯНИН» МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ: ЕКОКРИТИЧНИЙ РАКУРС

Анотація. У статті досліджується роман «Горянин» М. Дочинця з погляду екокритуки. Акцентовано увагу на екологічній свідомості як чиннику, що впливає на спосіб мислення та мотивує поведінку головного героя. Проаналізовано шляхи становлення, форми вияву та еволюцію екологічної культури Горянина. Розглянуто авторське бачення проблеми співіснування людини і природи.

Ключові слова: сучасний літературний процес, екокритука, роман, головний герой, екологічна свідомість, екологічна культура.

Постановка проблеми. Питання взаємодії природи і суспільства належить до фундаментальних. Ці проблеми активно вивчають філософи, екологи, соціологи, психологи, політологи, історики, педагоги та ін. [13] у зв'язку із негативними наслідками розвитку технологій. Література не може залишатися осторонь нагальних питань буття людини і суспільства. Саме тому у світовому літературно-критичному дискурсі кінця ХХ – початку ХХІ ст. особливого значення набуває екологічна критика – перспективний напрямок, що пропонує нову методологію в інтерпретації художнього твору. Екологічно орієнтована рецепція тексту ґрунтується на розумінні природи як самотнього феномену в межах літературного твору і зосереджує увагу на проблемі взаємодії людини з навколишнім середовищем, прагненні знайти можливості уникнення техногенних катастроф та поліпшенні екологічної ситуації в умовах глобалізації за допомогою підвищення рівня екологічної культури.

В Україні екокритука галузь літературознавства знаходиться у стані формування, в активізації якого важливу роль відіграє україномовний переклад праці П. Баррі «Вступ до теорії: літературознавство і культурологія» (2008), де висвітлено виникнення екологічної критики як нового літературознавчого напрямку, виокремлено його орієнтири та завдання [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні дослідники Л. Горболіс, Н. Жлуктенко, О. Палій, І. Сухенко, М. Ткачук досліджують історію виникнення нового літературознавчого напрямку, виокремлюють проблеми становлення екокритуки досліджень на сучасному етапі та можливість застосування зарубіжного досвіду для аналізу творчості українських письменників. На переконання Л. Горболіс, використання засад екологічної критики «відкриває нові грані прочитання твору» за умови врахування географічного й етнічного факторів [5, с. 9]. На думку дослідниці, екокритука підхід до аналізу творів полягає «у виявленні й потрактуванні художньо відображених давніх уявлень про охорону довкілля» [4, с. 4], які поєднують народні вірування, збережені у свідомості персонажів-українців, гуманістичні та морально-етичні ідеї [4; 6]. Суголосною є думка М. Ткачука, який вважає, що «завдяки органічній присутності в українській літературі відповідних дискурсивних практик» [16, с. 52] екологічна критика може бути застосована для аналізу творів українських письменників ХХ ст.

Проте сьогодні ще не вивченим залишається питання можливості застосування екокритуки підходу для аналізу творчості сучасних українських письменників, зокрема прози М. Дочинця. Дослідження таких вчених, як В. Бездір, М. Васюків, А. Вегеш, Є. Олійник, О. Щур, М. Яцьків та ін. містять загальну характеристику творчого доробку письменника, аналіз його романів у проблемно-тематичному ключі. З огляду на це вивчення творчості М. Дочинця в екокритуковому дискурсі потребує ґрунтовних студій.

Мета статті – дослідити роман «Горянин» М. Дочинця в екокритуковому ракурсі, визначити шляхи формування екологічної свідомості та екологічної культури героя; проаналізувати проблему співіснування людини і природи в романі «Горянин».

Виклад основного матеріалу. Незалежно від історичних епох, літературних течій, різноманіття жанрів і стилів, у центрі уваги українських письменників була і залишається особистість, яка активно взаємодіє із навколишнім середовищем. Ураховуючи критичний стан екологічної ситуації у світі, сьогодні актуальним є питання створення літературного героя, наділеного екологічною свідомістю, яка визначається як «вищий рівень психічного відображення природного і штучного середовища, свого внутрішнього світу, рефлексія щодо місця і ролі людини в біологічному, фізичному та хімічному світі» [11]. М. Ткачук слушно зауважує, що «в українському письменстві тема природи і її ролі в житті людини й народу, її значення у формуванні духовного світу індивідуума завжди займала одне із чільних місць» [16, с. 54]. Ця тенденція яскраво простежується у творчості сучасного українського письменника М. Дочинця, який природу трактує як самостійне й самодостатнє явище. Автор звертає особливу увагу на онтологічні питання, вирішення яких неможливе без осмислення проблем взаємодії людини і природи, сутності людського буття, взаємозв'язку законів природи і законів розвитку людини тощо.

Головний герой роману «Горянин» – звичайна людина, яка не виділяється з оточення, однак має приховані духовні якості: силу духу, життєву мудрість, високі морально-етичні ідеали. «Мене ніколи не цікавили люди великого польоту, – зазначає М. Дочинець, – бо у них багато штучного, багато внутрішнього спротиву й запорданства. Мене цікавлять люди прості, які створили себе як систему координат у цьому складному, розхристаному, невлаштованому світі» [14]. Автор у тексті роману не називає свого героя традиційним ім'ям, а використовує метафоричні назви, підкреслюючи його приналежність до свого роду та близькість до природи: «Вдома називали його старим, а інші – Горянином. Як і діда Микулу. Як ще називати того, що заліз у гору, як червак у хрін, і гадає, що ліпшого дому немає» [9, с. 92]. На думку А. Вегеш, такий художній прийом «наштовхує потенційного читача на роздуми й асоціації» [9, с. 52]. Наприклад, найменування головних персонажів роману «Горянин» – Старий і Ріка – створює алюзію на роман «Старий і

море» Е. Хемінгуей, чим підкреслює спорідненість художнього конфлікту цих творів.

У свідомості літнього чоловіка взаємини з природою ґрунтуються на прадавніх, успадкованих від предків віруваннях. Герой переконаний у тому, що гірська місцевість та її рослинний світ формують певний фенотип горян, впливають на їхню зовнішність і поведінку: «За чіткими рисами, як за корою породи дерев, можна впізнати роди, галузисті родини, навіть сторону вгадати, з якої вони прийшли. Все накладає свій відбиток на жителя Верховини – бік гори, тамтешня вода, тип лісу, побут, страва, що переважає, рід занять» [9, с. 73]. Тісний зв'язок із навколишнім середовищем сприяв формуванню уявлень про те, що природа має здатність почувати, розуміти, мислити, боротися за існування. Герой антропоморфізує Ріку: «Голос ріки старому не сподобався, і він майже не обзивався до неї. Так обминають жінку, що закипає прихованим гнівом» [9, с. 8].

Горянин наділений здатністю розуміти приховані закони природи, спорідненість із нею передалася йому генетично: «Щось сповіщали звуки, щось ловили намуштровані ніздрі, щось відкривав безнастанний рух «воздухів» над головою. Та коли б зажадали в нього чітких роз'яснень, він би німо знизав плечима. Бо насправду він чув це шкірою, нутрянню чуйкою, дивною пам'яттю, що піднімається з глибин в урочну мить, як родові спогади» [9, с. 83]. Старий наслідував екологічну культуру поведінки представників свого роду – діда Микули, вуйка Тимка, ставлення до природи яких ґрунтується на традиціях народнорелігійної моралі: «Дідо Микула знімав крисаню, коли, повертаючись, в'їжджав під шатро своїх модрин. <...> Він покрадьки молився і місяцю, і грому, і хмарам, що могли згноїти сіно чи заглушити снігами межигір'я аж до Стрітіння. Дідові крапчасті горіхові очі виділи дещо, чого не бачили інші» [9, с. 45]. Вуйко Тимко вчив головного героя спостерігати за природними явищами, прогнозувати погоду, власним прикладом навчав із повагою та чуйністю ставитися до рослинного й тваринного світів, «бо їх розум не замулений жадобою, заздрістю й страхом» [9, с. 59], а тому має перевагу над людським суспільством.

Екологічне світобачення головного героя вибудовується на залишках тотемізму – віри у те, що кожній людині відповідає певна рослина і тварина, схожа з нею вдачею, яка «ширить на неї свою породу» [9, с. 167]. У романі художньо подані численні порівняння людини з деревами, травою, грибами тощо: «Натура людини – як дерево, з його корінням, плетивом гілля і пописаною корою. А тінь від дерева – то оцінка її серед людей» [9, с. 56]. Горянин порівнює себе з вільхою, бо головною для них обох була Ріка: «Як і вона, прибився він до води, пустивши корінь у пісню землицю, і так же безшелесно ніс свою земну службу, посивілий, почорнілий, з нетрухлявою душею і невисушеним серцем» [9, с. 167]. Старий вважає, що кожна людина має на землі своє призначення і кожен день повинен бути витрачений на пошук себе, на подолання складного шляху сходження на гору, на духовну вершину. Філософія життя Горянина ґрунтується на ідеї служіння, яка розуміється як духовна потреба: «Ми приходимо в цей світ, щоб служити. Служити комусь і чомусь. Хтось – Господу, хтось – людям, а хтось – ремеслу, мистецтву, природі, родині. Всі ці служби рівно важливі» [9, с. 148]. Своїм моральним обов'язком Старий вважає порятунок родового дому й могил предків від зруйнування стихією.

Екологічна культура головного героя простежується також у ставленні до тварин, яке сформувалося під впливом прадавніх

релігійних уявлень. Від діда Микули Горянин дізнається, що у нього, як і в кожній людині, крім спорідненої рослини, є «сродний звір» – «його дикий відбиток, його предковичний прашур» [9, с. 250–251]. З часом Старий розуміє, що це ведмідь – тварина, яку він завжди поважав і якою захоплювався. Ставлення до ведмеда як до культової тварини головний герой успадкував від представників свого роду, для яких навіть ім'я звіра було табуйованим (говорючи про тварину, дід Микула вживає евфемізм «вуйко Мигаль»). Для того щоб підтвердити свою здогадку, Горянин «...безстрашно шукав зустрічі, щоб наблизитися, придивитися, дізнатися щось таке, що йому не відкриє ніяка людська душа. <...> І втішно знаходив це, пізнавши суголосний зв'язок із ведмедем» [9, с. 251]. Це відкриття допомагає героєві, як нащадку попередніх поколінь, самоідентифікуватися. Г. Лозко зазначає, що «ведмідь і людина у повір'ях слов'ян вважалися родичами, бо ведмідь може ходити на задніх лапах, лазити по деревах, їсть таку саму їжу, як і людина (наприклад, мед), у нього схожі на людські ступні й пальці» [15]. На відміну від діда Микули, який «займався б живолювцем навіть тоді, якби за те не платили й копійки» [9, с. 253], головний герой ніколи не полював на диких тварин і не ловив їх на замовлення, бо «звіра знав і любив безкорисливо» [9, с. 253]. Старий поступився своїми переконаннями лише одного разу, коли супроводжував директора Аркадія і його водія на полюванні: головному героєві довелося вбити ведмедицю заради спасіння їхнього життя. Свій учинок Горянин сприймав як прикру необхідність, наслідок втручання людини у дикий світ природи, порушення екологічної рівноваги навколишнього середовища.

З роками власний досвід також впливав на формування екологічної поведінки героя. Старий згадує, як у молодості рубав багато дерев і природа помстилася за цей злочин – у нього влучила блискавка. Вуйко Тимко, завдяки своєму дару цілительства, зумів вилікувати героя природними засобами. Ця подія сприяла формуванню у Горянина правильного розуміння норм співіснування людини і навколишнього середовища, скеровувала на роздуми про наслідки своєї діяльності: «І відтоді він став лише насельником лісу, а не губителем його. Воно так: кожне сокрушене дерево, тобою не посаджене, щербить прогалину в Божому устрої і порушує рівновагу твого околу, а отже – і твою» [9, с. 165]. Спостерігаючи за природою рідного краю, головний герой робить висновок, що все навколо, незважаючи на різноманітність, перебуває у гармонійному взаємозв'язку, частиною якого має бути людина. Горянин від народження живе поруч із лісом і з роками усвідомлює приховану єдність навколишнього середовища: «... рідність певних дерев із певними звірами, і відповідно – рідність звірини з птахами. <...> Одне ясно: лісова цільність – як єдина жива павутина. Здригнувся волосок – і побігла незрима тремкість по всьому зеленому тілу Лісу. І струм цей повнить снагою кожне створіння, що є приналежною його живинкою» [9, с. 83]. Герой зрозумів, що цілковито залежить від природи і не має права порушувати її одвічної рівноваги; він повинен розумно планувати свою життєдіяльність відповідно до морально-етичних правил, обов'язку перед нею.

Духовний світ, свідомість, пам'ять, уява героя визначають внутрішній хронотоп роману «Горянин». Зовнішній хронотоп, який інформує про реальність зображуваного у творі та оточення героїв, має допоміжне значення. М. Дочинець підпорядковує час і простір у романі ідеї «стягання Духу», яка бере свій початок від святого Серафима Саровського і була розвинена у християнській патристиці. «Для мене ці слова визначальні, –

зауважує письменник, – адже у стяжанні Духу – наша сила, наш порятунок, наш духовний стрижень, і ось ця книжка про це. Що кожен наш день – це сходження на вершину і падіння в нікуди. Якщо весь світ, здається проти тебе – і люди, й обставини, і природа – ти мусиш піднятися і піти» [12]. Чи не єдиним, що підтримує життєві й душевні сили героя, стає його боротьба з Рікою за простір, що оточує рідний дім. А відтак життєдіяльність Старого нерозривно пов'язана з навколишнім середовищем: він протистоїть силам природи і намагається вплинути на них. «Фізичне і духовне життя людини безперервно зв'язане з природою. <...> Для людини природа не лише природна умова існування, – вважають сучасні філософи, – а й поле її перетворюючої діяльності. Ставлення людини до природи – це пізнавальне, оцінювальне ставлення, що виражається за допомогою поняття блага, краси тощо» [8, с. 414]. М. Дочинець акцентує увагу на тому, що головним завданням сучасної людини є не зашкодити природі. Саме тому в наш час «українцям більше потрібні такі герої – люди, які вмiють перетворювати своє середовище» без шкоди для природи [10]. Зазначені настанови – складники екологічної культури, яка за своєю сутністю є діяльністю людини, що спрямована на зміни у природному світі відповідно до власних потреб. Цей вплив відбувається у романі «Горянин» не лише на фізичному, але й, головне, на духовному, психологічному рівнях. Важкі фізичні навантаження допомагають Старому сконцентруватися на духовній роботі, яка сприяє зміцненню позицій його екологічного світобачення.

Екологічне світобачення головного героя твору зазнає важкого психологічного випробування. Горянин за одну мить утратив звичний, усталений десятиліттями, ритм життя: стихія зруйнувала будинок, забрала життя дружини і тепер прагне знищити навіть могили предків. Причиною всіх утрат стала Ріка, яка супроводжувала його життєвий шлях від народження, завжди була для нього надійною порадицею та другом. Свою спорідненість із Рікою герой визначає так: «Ти – Ріка, а я лише жива краплина тебе на цьому березі життя. Я з народин заживлений твоєю водою, похрещений нею, ти течеш моїми жилами й нервами, промиваєш мої думки» [9, с. 17]. Старий усвідомлює, що його предки в минулому побудували своє житло на землі, яка належала Річці, й увесь його рід користувався дарами, які вона щедро давала, а тому повинен шанувати її. Користування водою з Ріки для Горянина є символом приналежності до свого роду. Як відомо, в українській культурі вода завжди мала особливе і навіть сакральне значення. Колообіг води в уявленні наших предків пов'язував людину з її минулим і майбутнім. «Вода – універсальна категорія. З давніх-давен відомо про магічну силу води. «Біжуча вода» сприймалася як жива істота. З водою пов'язане життя людини від народження до смерті. Воду шанували. Їй поклонялися», – зазначає Л. Горболіс [7, с. 52].

Горянин розуміє, що за кожен учинок, який був виявом неповаги до неї, Ріка забирала в нього щось цінне, наприклад, трьох овець-ярок за те, що водив худобу на водопій, бо це їй було «мерзко» [9, с. 17], або п'ять копиць сіна, щоб пожадливо не обкошував «береговини до самої мокроти» [9, с. 18]. Річні води живить підземне джерело, яке у повір'ях слов'ян «вважалося священним місцем – осквернити його було те саме, що й осквернити капище» [3]. Син Горянина не дотримувався правил народнорелігійної моралі щодо Ріки: мив машину в її водах, пиячив із друзями на кладці, проклинав за «гостре камінняччя і студін» [9, с. 19]. Поведінка сина Старого вказує на те, що його життя супроводжувала «скверна вчинком і скверна

словом» [9, с. 18], і Ріка помстилася. Горянин не має у своєму серці зла, адже вважає вчинки Ріки справедливими і розуміє, що він та його родина порушили одвічний закон рівноваги між людиною і навколишнім середовищем, що йому потрібно з більшою повагою ставитися до природи, заздалегідь розраховувати наслідки своєї діяльності, і Ріка вчить цьому. «Ти нараджувала мене, вирівнювала мої потуги, наливала в голову нове розуміння» [9, с. 18], – говорить Горянин. Навіть коли стихія забрала життя його дружини, герой знайшов цьому пояснення, адже переконаний, що Ріка має свідомість і пам'ятає, як Калина багато років тому кинула закривавлений ніж у її води. Герой знав, що його дружина не вважала Ріку живою, а лише користувалася її водою для вирішення побутових потреб: «Як більшість людей, тішилася зручності близької води і непокоїлася, ба навіть гнівалася, в повені й зливи, коли річище кипіло глинистою каламуттю, замулювало сіно. Він це бачив. І Ріка це знала» [9, с. 38]. У монолозі-звертанні до Ріки Старий аналізує своє життя, щоб знайти відповідь на питання, чому вона жадає помсти, прагне знищити його фізично і морально, адже він особисто не порушував законів співіснування людини і природи, не перетинав межі правил: «Послухай, Ріко, мене. Бо хто, як не я, слухав тебе досі? <...> І тепер я запитую тебе і себе: чи я бодай раз плюнув у твою бистринь? Чи кинув недопалок?..» [9, с. 16–17].

Горянин кидає виклик Річці і демонстративно ігнорує її, але дуже швидко усвідомлює необхідність спілкування з нею, приховано радіє кожному зближенню з Річкою під час роботи і розуміє, що це взаємно: «Натягнута Рікою з гір снага студенила тіло, гостро пронизувала мозок. <...> Старий теж радів вимушеному зближенню з Рікою, але не виказував цього. Ні виглядом, ні словом» [9, с. 80]. Близькість із Рікою потрібна головному героєві для самоусвідомлення своєї сутності. Горянин розуміє, що лише на цій землі, де його предки побудували дім, біля цієї Ріки він відчуває свою вартість як господаря.

Старий не погоджується із загальноприйнятою думкою про те, що він оголосив війну Річці, і на слова отця Дам'яна відповідає: «Казано було: не я воюю. Я захищаю від неї свій дім» [9, с. 168]. Ця боротьба, яку священник назвав «війною, яка веде до миру», була необхідна героєві для того, щоб усвідомити і пережити біль втрати. Виснажуючи себе марною роботою, важкими фізичними навантаженнями, старий поступово оновлювався духовно і прийшов до розуміння того, що Ріка не воює з ним, а лише змінює своє русло через надмірну вирубку лісів: «Вона собі тече, а він, старий, іде собі. В кожного своє життєве річище і свої береги. І якщо вона, Ріка, гадкував тепер він, пре на його берег, то це, можливо, не зі злости, а з вимушеності. Просто в них вони спільні – береги» [9, с. 249]. Герой переглянув своє ставлення до Ріки, почав їй співчувати і вирішив допомогти. Таким чином, змінюється орієнтир його екологічно спрямованої життєдіяльності – від задоволення своїх особистих потреб до природоохоронної діяльності, яка зорієнтована на покращення екологічної ситуації в рідному краї.

Висновки. Роман «Горянин. Води Господніх русел» сучасного українського письменника М. Дочинця апелює до проблеми співіснування людини і природи. Письменник створив образ героя, життєдіяльність якого дає можливість дійти висновку про високий рівень його екологічної культури. Екологічна свідомість Горянина виявляється у правильному розумінні свого місця у навколишньому середовищі, в тонкому відчутті природи, естетичній насолоді від споглядання природних

явищ. Скеровані в екологічне русло поведінка та діяльність героя засновані на усталених стереотипах, правилах народно-релігійної моралі, етичних настановах, цінностях та ідеалах, які сформувалися впродовж існування багатьох поколінь його предків-горян. Родинне виховання (синтез екологічних, морально-етичних та релігійних складників), особистий досвід Горянина суттєво увиразнюють ставлення головного героя твору до природи й коригують та підтримують його природоохоронну діяльність. Перспективним для подальшого наукового дослідження вважаємо розгляд романів «Вічник. Сповідь на перевалі духу», «Світован. Штудії під небесним шатром», «Криничар. Діярюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії», «Мафтей. Книга, написана сухим пером» М. Дочинця в екокритичному аспекті, що сприятиме комплексному вивченню прозового доробку письменника.

Література:

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / П. Баррі. – К.: Смолоскип, 2008. – 360 с.
2. Вегеш А. Промовистість назв романів Мирослава Дочинця / А. Вегеш // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2014. – № 2. – С. 8–12.
3. Гармасар В. Символіка води, як невід’ємна частина язичницької та християнської культур [Електронний ресурс] / В. Гармасар – Режим доступу: <http://vestnikdnu.dp.ua/uk/content/2012/garmasar.html>.
4. Горболіс Л. Екологічна культура героїв у художньому трактуванні українських письменників / Л. Горболіс. – Суми: Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 132 с.
5. Горболіс Л. Екокритичні виміри української літератури: доцільність і прийнятність застосування (на прикладі «Лісової пісні» Лесі Українки) [Текст] / Л. Горболіс // Філологічні трактати. – 2011. – Т. 3, № 3. – С. 5–10.
6. Горболіс Л. Парадигма народнорелігійної моралі у прозі українських письменників кінця XIX – початку XX ст. / Л. Горболіс. – Суми: Мрія, 2005. – 200 с.
7. Горболіс Л. Художнє оприявлення концепту води в драмі Олександра Олеся «Над Дніпром» / Л. Горболіс // Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – №1. – С. 51–53.
8. Горлач М. Основи філософських знань: підручник / М. Горлач, В. Кремень, С. Ніколаско, М. Требін та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 1028 с.
9. Дочинець М. Горянин. Води Господніх русел. Роман / М. І. Дочинець. – Мукачево: Карпатська вежа, 2013. – 311 с.
10. Дочинець М. Я пишу історії душ [Електронний ресурс] / М. Дочинець – Режим доступу: <http://miroslav-dochinets.com/>.
11. Караван Ю. Формування екологічної свідомості студентів [Електронний ресурс] / Ю. Караван, А. Саницька, М. Ташак – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2721>.
12. Кашуба Т. Мирослав Дочинець: «Новий роман – про стягання духу: в ньому наш порятунок, наша сила» [Електронний ресурс] / Т. Кашуба – Режим доступу: <http://zakarpatty.net.ua/News/105618>.
13. Крисаченко В. Екологічна культура: теорія і практика: навч. посібник [Електронний ресурс] / В. Крисаченко – Режим доступу: http://geoknigi.com/book_view.php?id=1130.
14. Куява Ж. Мирослав Дочинець: «Мене ніколи не цікавили люди великого польоту, бо в них – багато штучного...» [Електронний ресурс] / Ж. Куява – Режим доступу: <http://sumno.com/article/myroslav-dochynets-mene-nikoly-ne-tsikavyly-lyudy-/>.
15. Лозко Г. Українське народознавство [Електронний ресурс] / Г. Лозко – Режим доступу: http://pidruchniki.com/kulturologiya/tvarini_ptahi.
16. Ткачук М. Людина і природа в українській літературі крізь призму екокритики / М. Ткачук // Дивослово. – 2011. – № 6. – С. 52–56.

Ищенко Е. А. Роман «Горянин» Мирослава Дочинца: экокритический ракурс

Аннотация. Статья посвящена анализу романа «Горянин» М. Дочинца с точки зрения экокритики. Акцентировано внимание на экологическом сознании как факторе, влияющем на поведение и способ мышления главного героя. Проанализированы пути формирования, формы проявления и эволюция экологической культуры Горянина. Рассмотрено авторское видение проблемы сосуществования человека и природы.

Ключевые слова: современный литературный процесс, экокритика, роман, главный герой, экологическое сознание, экологическая культура.

Ishchenko H. The novel «Highlander» by Myroslav Dochynets: ecocritical aspect

Summary. The article researches the novel «Highlander» by Myroslav Dochynets in ecocritical aspect. The article also gives a description of ecological consciousness as a factor that influences on behavior and thinking of the main character. The ways of forming, forms of expression of ecological culture and evolution of ecological culture of Highlander are analyzed. The author’s vision of the problem of coexistence man and nature is considered.

Key words: modern literary process, ecocriticism, novel, main character, ecological consciousness, ecological culture.